

Seuraava tarina on Erkki Järnforsin kirjoittama ja se on julkaistu Yhteisvoimin-lehdessä lokakuussa 1966 – tämä tulee muistaa myös tarinan ajankohtiin viittaavissa kohdissa. Tarina julkaistaan myös Sydänmaankylän tiedotuslehdessä Sydänkäpysessä keväällä 2007.

Ilmapallosilta Hollannista

Maasin saarella Roermondissa , Hollannissa on De Weardin kahvila; majataloiksi ja ravintolaksikin sitä voisi nimittää. Suurten kastanjapuiden, kirsikkatarhan ja ruusuistutusten keskellä seisova talo on uhmannut aikaa ja Maas-joen tulvia vuodesta 1705 alkaen. Joskus on Maasta vesi noussut niin korkealle, että asukkaiden on ollut pakko jättää talo joksikin aikaa luonnonvoimien armoille. Tulvien hävitysten jälkeen on elämä kuitenkin aina palannut normaaliin uomaansa. Näin on tapahtunut myös sodan kauhujen ja kärsimysten jälkeen.

Tänä päivänä kertoo De Weardin kahvila tarinan, joka jännittävydessään vetää vertoja vaikkapa Anne Frankin päiväkirjan muistiinpanoille. De Weardin kahvilan tarina vahvistaa käsityksen, ettei Hollantiin toisen maailmansodan aikana jäänyt ainoastaan perhettä, jonka elämää sota ei olisi hirvittävällä tavalla muuttanut ja järkyttänyt Roermondin sankaritarina olisi kuitenkin jäänyt meille suomalaisille tuntemattomaksi, ellei merkillinen sattuma olisi lennättänyt 25 vuotta sitten kahta kaupungilta lähetettyä ilmapalloa Suomeen, ja ellei erikoisen tapahtuman sattumoisin mieliin muistuminen olisi vienyt ilmapallon löytäneiden omaista hollantilaiseen pikkukaupunkiin. Tämä tapahtui – kuten sanottu – 25 vuoden kuluttua, jolloin toinen maailmansota oli jo kaukana takanapäin.

Toisen maailmansodan aattovuonna 1938 tammikuun 31. päivänä syntyi Hollannissa Soesdijkin linnassa kuningatar Julianalle ja hänen puolisolleen prinssi Bernhardille tytär Beatrix, josta kerran on tuleva maan hallitsija. Kruununprinsessan syntymän kunniaksi päättivät Saksan rajan läheisyydessä sijaitsevan pienen Roermondin kaupungin St. Ursulan koulun neljännen luokan oppilaat lähettää ilmapallojen mukana viestit tästä tapahtumasta maailmalle. Seremoniaan osallistui yhteensä 40 tyttöä, heidän mukanaan Greta ja Mia van Ass, toinen 12- ja toinen 13-vuotias. Muutamaa päivää ennen pallojen lähettämistä Greta kuitenkin sairastui. Hänen oli pysyttävä vuoteessa suurena päivänä. Hän ei kuitenkaan halunnut luopua kokonaan jännittävästä ja mielikuvitusta kiihottavasta leikistä. Hän pyysi sisartaan Mia van Assia lähettämään myös hänen pallonsa. Mia ehdotti, että tällaisessa tapauksessa olisi viisainta sitoa pallot yhteen. Näin tehtiinkin sen jälkeen kun molemmat pallot oli varustettu lähettäjän nimikorteilla ja viestillä, jossa kerrottiin hovin perhetapahtumasta. Pallot päästettiin ilmaan Roermondin markkinatorilla. Yhtä lukuun ottamatta niistä ei sen koommin kuultu mitään, mutta siitä yhdestä – eli kahdesta yhteensidotusta – puhuttiinkin sitten tavallista enemmän. Muutaman viikon kuluttua kirjoittivat useimmat Euroopan ja Amerikan lehdet ihmeellisestä ilmapallogitarinasta, lähtöasemasta Roermondista ja vastaanottoaikkakunnasta, kaukana Pohjois-Suomessa sijaitsevasta Kärsämäestä.

Helmikuun alkupäivinä v.1938 olivat Kärsämäen Ritomäen kylässä asuvan metsänvartija Kusti Järnforsin poika Reino ja pienviljelijä Väinö Rantala noutamassa suoheiniä kaukaa Pillinnevalta. Matkan aikana havaitsi Reino-poika, että lähes metrin paksuisessa lumihangessa oli jokin esine, hiukan jo lumen peittävä. Reinon noudettua löydön huomasi toverukset, että ”saalis” käsitti kaksi yhteen nidottua ilmapalloa, joista kaksi oli vuotanut melkein tyhjiin. Ilmapalloihin oli kiinnitetty kaksi käyntikortin tapaista pahvisuikaletta sekä viesti, jonka sisällöstä löytäjät eivät saaneet selvää.

Eivät ilmapallojen sanomaa pystyneet tulkitsemaan pitäjän ”kirjanoppineetkaan”, vaikka ”tentattavien” joukkoon kuuluivat pappi ja apteekkarikin. Loppujen lopuksi luovutettiin löydös Kärsämäen Ritomäen kylässä asuvalle pienviljelijä August Kankaalle, joka oli Oulussa ilmestyvän sanomalehden asiamies.

Kangas lähetti pallot viesteineen Ouluun, aavistamatta millainen jännittävä uutinen, suoranainen herkkupala oli kysymyksessä. Lehden toimituksessa annettiin ”salakielinen” sanoma toimittaja Martti Putaalan tutkittavaksi.

Putaala oli innokas esperantisti, joka selviytyi tehtävästä vaivattomasti. Tietenkin lehti repäisi sivunsa erikoislaatuselle uutiselle. Pian siitä kirjoitettiin monissa muissakin sanomalehdissä, aina New York Postia myöten. Pallojen lähettäjien ja löytäjien kuvat komeilivat eri puolilla ilmestyvien sanomalehtien sivuilla. Tapausta kommentoitiinkin. Eräs saksalainen lehti arvosteli myrkyllisesti sitä seikka, että juttuun oli sotkettu esperanto, joka lehden mielestä oli pelkkää juutalaismyrkyä. Oululaisesta toimituksesta postitettiin pallojen lähettäjiille Greta ja Mia van Assille Pohjois-Suomea esittelevä kuvastoa, selostus tapahtumien kulusta sekä niitä sanomalehden numeroita, joissa tapauksesta kerrottiin. Lehtileikkeitä kertyi niin runsaasti, että niistä koottiin kokonainen paksu kirja. Se tuhoutui Roermondin pommituksessa toisen maailmansodan aikana, mutta muut lähetykset ovat vielä tallessa.

Hollannista saapui Kärämäelle kiitoskirjeitä, mutta jatkuvasta kirjeenvaihdosta ei tullut mitään. Se johtui kielitaidon puutteesta ja siitä, että ilmapallotarinan päähenkilöt ja heidän kotimaansa joutuivat aivan pian sodan pyörteisiin. Pallojen varsinainen löytäjä Reino Jämfors astui syksyllä 1938 suorittamaan asepalvelusta Pohjan prikaatiin Kuopioon. Siellä hänestä koulutettiin aseseppä. Hän vapautui asepalveluksesta syksyllä 1939, mutta muutamaa viikkoa myöhemmin hänet kutsuttiin takaisin aseisiin. Talvisodassa Reino haavoittui polveen, mutta toipui nopeasti. Kauan hän ei ehtinyt olla siviilissä, sillä vuoden 1941 kesäkuussa hänet kutsuttiin muiden miesten kanssa jälleen aseisiin. Jatkosodassa hän haavoittui erittäin vaikeasti, ja sen jälkeen hänen elämänsä oli jatkuvaa kärsimystä, sairaaloita, ja yhä uusia leikkauksia, kunnes hän kuoli kymmenkunta vuotta sitten.

Pienoinen syrjäseudun pitäjä Kärämäki ei varsinaisesti joutunut sodan jalkoihin, mutta sitä hirvittävämpi oli hollantilaisen Roermondin kohtalo. Roermond murskattiin heti saksalaisten jättiläismäinen hyökkäysoperaation alettua. Sota-aikana oli Gestapon terrorin Roermondissakin mitä julminta. Asumusten ovet oli pahimpina kausina pidettävä avoimina, yöllä ja päivällä, jotta poliisi voi tulla esteettömästi suorittamaan tarkastuksia ja pidätyksiä. Sodan loppuvaiheessa vietiin Roermondin miehiä Saksaan Wuppertaliin, jossa heidän oli osallistuttava mm. juoksuhaudakaivantojen tekoon. Wuppertaliin lähetettiin 3000 roermondilaista, niin ettei kaupungin kaduilla siihen aikaan näkynyt juuri ainoatakaan miestä. Ennen operaatio Wuppertalia saksalaiset pidättivät Roermondin kadulta sattumanvaraisesti 30 miestä, jotka kuljetettiin kaupungin ulkopuolella olevaan metsään. Siellä heidän ammuttiin. Teloitettujen nimet painettiin julistuksiin, joita levitettiin ympäri kaupunkia. Julistuksissa uhattiin, että sama kohtalo odottaa kaikkia niitä miehiä, jotka eivät heti ilmoittaudu Wuppertalin työleirille. Näihin aikoihin täydensi Gestapo saalistaan tunkeutumalla mm. kirkkoihin jumalanpalveluksen aikana. Kaikki miespuoliset, hiukankin työhön kykenevät kansalaiset raahattiin ulos kirkoista, vietiin härkävaunuihin ja lähetettiin työ- ja keskitysleireille. Sodan loppuvaiheessa alettiin myös naisia ja lapsia kuljettaa pois. Harvat jäljellejääneet koottiin yhteen paikkaan, jossa heitä vartioitiin ankarasti. Ilmapommituksissa menehtyi myös paljon kaupungin väestöä, joten sodan päättyessä oli viimeiset kuusi kuukautta rintamalinjojen välissä ollut Roermond melkein tyhjä asukkaista. Käsittämättömältä ihmeeltä tuntuu, että van Assien perhe selviytyi sodasta ilman henkilötappioita, vaikka Du Weerdin kahvila oli paikallinen vastarintaliikkeen keskus ja siellä pidettiin kahdenkymmenen eri kansallisuuden edustajia, joukossa juutalaisia ja venäläisiäkin, sekä annettiin suojaa liittoutuneiden laskuvarjolla pudottamille partisaaneille. Eniten joutui sodasta kärsimään perheen päämies Joseph Antonius Albertius van Ass. Hänet tuomittiin kaksi kertaa kuolemaan ja hän joutui olemaan keskitysleirillä kaksi vuotta, mutta kaiken hän läpäisi hengissä.

Assien suku tunnettiin Roermondissa tunnollisena ja ahkerana, kova työ on vienyt heitä elämässä eteenpäin. Joseph Antonius Alvertus van Ass palveli nuoruudessaan renkinä useilla aloilla. Hänen erikoistyötään oli ponihevosten kasvattaminen. Sodan edellisessä Hollannissa oli ponien ylläpitäminen suurta ylellisyyttä, johon vain upporikkailla kreiveillä ja paroneilla oli varaa.

Kertomuksemme päähenkilö kasvatti ja trimmasi monen aatelismiehen ponit kilpailukykyisiksi, vieläpä voitti niillä monet Euroopan mestaruudet. Jonkin verran säästettyään osti van Ass nelisenkymmentä vuotta sitten De Weerdin kahvilan. Hän jatkoi ponihevosten kasvattamista ja niillä kilpailemista. Tässä työssä häntä auttoi erityisesti tytär Mia. Myöhemmin perheen elinkeinotoiminta laajentui lasten leikkipuistolla, joka on muutamia vuosia sitten vaihtunut suureen camping-alueeseen.

Heti saksalaisten Roermondiin saapumisen jälkeen ryhtyi perheen päämies van Ass pelottomasti tarjoamaan suojaa vainotulle juutalaisille sekä toimittamaan vastarintamiehenä kiinteässä yhteydessä liittoutuneiden kanssa. Talon ullakolle rakennettiin nerokkaan kätevästi piilopaikka, jota Gestapo ei lukuisista etsinnöistä ja tarkoista mittauksista huolimatta koskaan löytänyt. Sodan aikana tarjosi tämä piilopaikka, samoin kellariin järjestetty kätkö, suojan kymmenillä 20 eri kansallisuutta edustaneille henkilöille. Paneeleilla, listoilla ja vaatenaulakola naamioitu piilopaikka palomuurien välissä on niin erinomainen, ettei sitä minään voi keksiä, totesimme itse taloa tarkastellessamme.

Roermondissa oli luonnollisesti myös saksalaisystävällisiä henkilöitä, natsien "vasikoita", joten varsinkaan vieraisiin ihmisiin ei voinut luottaa. Näin ollen oli olemassa mahdollisuus, että van Assien toiminta vähitellen paljastuisi. Hän ehti suojata kymmeniä henkilöitä ja kuljettaa heitä ohi saksalaisten tarkan vartion – mm. Maasin siltojen alitse rautapaikkoja myöten. Siltaa ei voinut ylittää normaalilla tavalla, koska sitä vartioivat kymmenet hampaisiin saakka aseistautuneet saksalaiset sotilaat ja Gestapon miehet. Kovin kauan ei toiminta kuitenkaan saanut jatkaa.

Natsien vasikat kertoivat Gestapon edustajille van Assin työskentelystä. Vuoden 1945 loppupuolella Gestapo punoi juonia hänen pidättämisekseen. Van Ass oli jo etukäteen tiennyt valmistautua edessä olevaan välttämättömyyteen. Kun saksalaiset saapuivat marraskuun 5. päivänä De Weerdin kahvilan edustalle pidättämään talon isäntää, joka oli juuri edellisenä yönä kuljettanut Maasin sillan alitse kolme venäläisiä pakolaisia suojaan, käveli hän itse heitä vastaan talon ulkopuolelle. Van Ass ajatteli, että jos saksalaiset tulevat perille saakka ja pahimmassa tapauksessa löytävät neljä talon ullakolle piilotettua juutalaista ja yhden kellarissa olevan pakolaisen, voivat he kiukkuisena ampua tai pidättää koko perheen, vaimon ja lapset. Van Ass meni siis saksalaisia vastaan ja antautui heille. Siitä huolimatta saapuivat natsit sisälle taloon. Talo myllyretettiin ylösalaisin, ullakon seinää mittailtiin taas kertaalleen, salaovea etsittiin, kellaria tutkittiin tarkkaan, mutta ketään ei löydetty. Perheen ainoa poika Peter, silloin 7-vuotias makasi henkeään pidätellen makuuhuoneen sängyn alla. Patjat käännettiin ylösalaisin ja puitteet heiteltiin lattialle, mutta poikaa ei keksitty. Pettyneinä poistuivat saksalaiset paikalta perheen päämies mukanaan. Hänet vietiin vangittuna Roermondin vankilaan. Van Assin auttavat juutalaiset ryhtyivät välittömästi toimenpiteisiin hyväntekijänsä pelastamiseksi. Roermondin vankilassa vangittuna ollut juutalainen sai tehtäväkseen lahjoa vartijat. Juutalaisten toimeksiannosta hän lupasi 10 000 guldenia, jos vartijat jättäisivät avoimiksi sellien ovet niin, että juutalainen ja van Ass pääsisivät pakoon. Vartijat suostuivatkin ja jättivät ovet avoimiksi. Juutalainen pääsi vapaaksi, mutta Van Ass oli pari tuntia aikaisemmin ehditty kuljettaa Harmenin keskitysleirille.

Greta van Ass, ilmapallojen toinen varsinainen lähettäjä, oli isänsä pidätyksen aikana kaupungilla. Tuttavat kertoivat, mitä kotona oli oletettavasti tapahtunut. Muutaman päivän piileskeltyään uskalsi Greta saapua kotiinsa. Hän oli jo ehtinyt valmistautua siihen, että Gestapo olisi vienyt mukanaan koko perheen, ehkä surmannutkin kaikki. Näin ei onneksi ollut tapahtunut. Perhe jatkoi tarmokkaan ja urhoollisen äidin johdolla juutalaisten ja muiden suojaamistoimintaa.

Puoli tuntia isän pidättämisen jälkeen saapui De Weerdin taloon seuraava lähetys, peräti yhdeksän amerikkalaista lentäjää.

Natsit jatkoivat tietenkin talon tarkkailua isännän pidättämisen jälkeen. Kun he kerran saapuivat suorittamaan etsintää, oli talossa kätkeytyneenä viisi juutalaista. Kaikki muut ehtivät piilopaikkoihinsa, mutta pieni 11-vuotias juutalaistyttö jäi alakertaan. Natsit tiukkasivat tarkastusta suorittamaan, kuka tyttö on, ja van Assit selittivät, että kyseessä oli sotaa Rotterdamista pakoon tullut sukulainen. Ennen seuraavaa tarkastusta saatiin tietää, että juutalaistytön äiti oli ammuttu Maastrichtissä. Tyttö piilotettiin eräiden Roermondissa asuvien juutalaisten luo. Seuraavassa ratsiassa tiukattiin Asseilta missä tyttö nyt oli. Assit selittivät, että lapsi oli yksinkertaisesti juossut tiehensä. Tähän selitykseen oli natsien pakko tyytyä. Juutalaistyttöä onnisti paremmin kuin Anne Frankia. Hänet salakuljetettiin myöhemmin Englantiin ja sieltä hän matkusti Amerikkaan. Siellä hän elää vielä tänäkin päivänä ja on ollut jatkuvasti yhteydessä van Assien perheeseen.

Perheen päämiehen pidättämisen jälkeen eli van Assien perhe puoli vuotta epätoivon vallassa. Sitten saapui isältä ensimmäinen keskitysleirin kaavakkeella kirjoitettu kirje. Niitä meille esiteltiin kaikkiaan puolikymmentä kappaletta, samoin pari, kolme salateitse toimitettua viestiä. Kaksi kertaa van Ass tuomittiin

kuolemaan, mutta kuin ihmeen ansiosta tuomion jälkeen hän vapautui keskitysleiriltä ja saattoi palata normaaliin elämään – kylkiluut raakamaisissa kuulusteluissa ja kolmannen asteen käsittelyissä runneltuna.

Van Assin suuret palvelukset ja urotyöt noteerattiin kaikkein korkeimmallakin taholla. Hänestä tuli sankari, jolle kenraali Eisenhower myönsi monta kunniamerkkiä isänmaan, liittoutuneiden ja rauhan hyväksi tehdystä työstä. Kymmenen vuotta rauhanalun jälkeen pidetyssä juhlassa otetun vastarintaliikkeen miesten kuvassa istuu van Ass kunniapaikalla. Eturivissä varsin lähellä häntä on kuningatar, joka aina joulun aikana lähetti sankarilliselle ja urhoolliselle isänmaanystäväälle tervehdyskirjeen. Syntymämaataan palavasti rakastanut ja sen hyväksi suuria uhrauksia tehnyt van Ass kuoli kotikaupungissa lokakuun 25. päivänä vuonna 1957.

Charles Ruystraat 80:ssä Roermondissa on Herman Timmermann siirtomaatavarakauppa, siisti, valoisa, asiallinen ja nykyaikainen. Asiakkaita palvelevat omistaja itse sekä hänen puolisonsa Greta, omaa sukua van Ass. Ilmapallojen toinen varsinainen lähettäjä. Sisar Mia on kuollut joitakin vuosia sitten. Kauheista sota-ajoista on kulunut yli 20 vuotta, mutta niiden muistot järkyttävät mieltä vieläkin.

-Tuntuu siltä kuin sydän pysähtyisi, kun muistan sotavuodet ja meidänkin perheemme osalle sattuneet järkytykset ja kärsimykset, sanoo Greta.

Hänen miehensä lisää:

-Kukaan ulkopuolinen, vierasmaalainen ei voi kuvitellakaan kuinka paljon täysin syyttömiä ihmisiä kidutettiin ja murhattiin Roermondissa Gestapon toimesta. Sellaista raakuutta ja julmuutta ei unohda.

Kun Herman Timmermann ryhtyy kertomaan omia sodanaikaisia vaiheitaan tuntuvat ne mielikuvituksellisuudessaan täysin uskomattomilta. Asiapaperit, väärennetyt ja aidot henkilöllisyystodistukset, lupalaput ja sodan jälkeen ylemmältä johdolta saadut tunnustukset vakuuttavat kuitenkin todeksi kertojan joka sanan. Herman Timmermann, vain nuorukainen sodan alkaessa, liittyi vastarintaliikkeeseen, jossa hänen määrättiin toimimaan viestimiehenä salaisella radioasemalla. Asema sijaitsi eri puolilla Roermondia, kellareissa ja ullakoilla, ja sitä siirrettiin hyvin usein, jottei Gestapo saisi vallatuksi sen sijaintia selville.

Radioasema oli joka päivä yhteydessä liittoutuneiden vastaaviin viestipisteisiin. Lontoon kertoi mm. milloin ja mihin pudotetaan vastarintaliikkeen yhdysmiehiä, heitä tukemaan tulevia englantilaisia ja amerikkalaisia lentäjiä. Myöhemmin Herman sai tehtäväkseen toimia kuriirina linjojen välillä. Punaiselta Ristiltä hän sai todistuksen, jossa määriteltiin hänen genitäärisen ja humanitäärisen tehtävänsä. Se taas vaikutti saksalaisiin: he kirjoittivat todistuksen, jonka perusteella Herman sai kulkea kahden hevosen vetämällä vankkureilla linjojen välissä ja mj. tarkasti vartioidun Maasin sillan yli. "Haavoittuneet" olivat kuitenkin usein englantilaisia ja amerikkalaisia laskuvarjoilla pudotettuja sotilaita ja upseereita sekä hollantilaisia vastarintaliikkeen miehiä, jotka oli sidottu ja naamioitu niin huolellisesti, ettei tarkkakaan tutkiminen paljastanut heitä.

Saksalaiset pitivät Hermanin suorittamaa haavoittuneiden kuljettamista tärkeänä tehtävänä. Hän sai erikoisoikeudenkin: hänen polkupyöräänsä ei takavarikoitu ja hän voi liikkua illalla ja myöhään yölläkin. Monta kertaa oli juonen paljastuminen ja Hermania henki vain hiuskarvan ja sattuman varassa.

Tilanne vaikeutui kuitenkin huomattavasti sen jälkeen, kun kaikki Roermondin kynnelle kykenevät miehet kuljetettiin Wuppertalin työleirille tekemään uusia juoksuhautakaivantoja.

Monien yritysten ja sisukkaan ja älykkään toiminnan ansiosta onnistui vastarintaliikkeen miesten varastaa Gestapon kassakaapeista blanco-todistuskaavake, vieläpä aidolla leimalla varustettu, joka oikeutti esittäjänsä pelaamaan terveydellisistä syistä takaisin kotiseudulle Hollantiin. Paperin haltijaksi merkittiin kirjoituskoneella Herman Timmermann, joka oli asiakirjaan hankkimisajan pysytellyt maan alla. Paperin aitoutta eivät tarkastajat uskaltaneet epäillä, koska siinä oli salaisen poliisin oma leima. Näin ollen Herman Timmermann jatkoi toimintaansa sodan päättymiseen saakka. Hän säilytti henkensä vielä silloinkin, kun Roermond oli suoranaisena taistelutantereena.

Kaikilla van Assien perheen läheisillä ei ollut yhtä hyvä onni, v. 1917 syntynyt Harry Tobben, rouva Helena van Assin sisarenpoika, ilmapalolähettäjätyttöjen serkku, joutui pakenemaan saksalaisten miehittämältä alueelta. Pakomatka jatkui uimalla Kanaalin yli Englantiin. Saatuaan sotilas- ja laskuvarjokoulutuksen Harry pudotettiin Hollantiin, missä hän ehti jonkin aikaa työskennellä vastarintaliikkeen palveluksessa. Saksalaiset saivat kuitenkin hänet vangiksi eräässä operaatiossa, ja Harry vietiin keskitysleirille Siellä hän kuoli 18.

päivänä maaliskuuta 1945 – vain kolme viikkoa ennen Hollannin vapauttamista. Kaatuneiden vastarintaliikkeen miesten muistoksi on pystytetty sankaripatsas, johon liittyy kaksitoista eri säveltä soittavaa kelloa, josta jokainen on saanut yhden ansioituneen isänmaanystävän nimen. Harry Tobbenin kello soittaa van Asseille ja kaikille hollantilaisille: ei enää koskaan sota, järjetöntä vainoa, murhaamista.

Lähes kolmenkymmenen vuoden paussin jälkeen oli jännittävää lähestyä Roermondia, yrittää ottaa kontaktia ilmapalotarinan toiseen osapuoleen. Sattuma, joka on ollut pelissä mukana koko ajan, tuli jälleen avuksemme. Sopivaa hotellia etsiessämme jouduimme markkinatorille, paikalle, josta pallot 28 vuotta sitten lähetettiin. Kun kysyimme van Asseja tiesi ensimmäinen tapaamamme henkilö torin laidalla olevassa kahvilassa, keistä oli kysymys. Sen lisäksi hän sanoi lukeneensa aikanaan suuresta sensaatiosta, ilmapalotarinnasta. Huoneen onnistumme saamaan juuri samasta hotellista, jonka asukkaat aikoinaan ilmoittivat sen Assin Gestapolle. Omistajat ovat sen jälkeen vaihtuneet, eikä heillä ollut yhteyttä van Asseihin. Meidät kutsuttiin nopeasti Maasin saareen De Weerdin kahvilaan ja camping-paikalle, joka viikonvaihteen lähestyessä suorastaan kuhisi turisteja.

Suurin osa turisteja on saksalaisia. Heidän naurunhohotuksensa täyttää nyt Maasin saaren, kahvilan ympäristöt, kirsikkatarhan, vieläpä joen uomankin, samat paikat ja seudut, joissa van Assi ja hänen vävyensä kävivät vastarintaliikkeen miehinä katkeraa ja leppymätöntä sota saksalaisia vastaan.

Herman Timmermann ei voi olla esittämättä tätä toteamusta ilman katkeruutta, vaikka bisnes on tietenkin aina otettava bisneksenä. Teollisuusihmeen maasta tulee hollantiin ja van Asseille paljon markkoja: tosin saksalaiset turistit ovat tarkkoja taloudestaan ja omaeväisiä. Aivan ilmeinen on Herman Timmermanin katkeruus silloin, kun ryhdymme keskustelemaan ilmapallojen lähettämiseksi aiheen antavan kruununprinsessa Beatrixin naimiskaupasta entisen Hitler-Jugend-johtajan Claus von Armsbergin kanssa:

- Hollannin kohtalo on johtanut jo kolmannen kerran maan hallitsijan (tässä tapauksessa tulevan) avioliittoon saksalaisen prinssin kanssa. Ensin Wilhelmiina, sitten Juliana, nyt Beatrix. Tämän viimeisin hyväksyminen ottaa lujille. Saattaa olla niin, että Pohjois-Hollannissa naimiskauppaa ymmärretään paremmin. Siellä asuu protestantteja, heidän ja sen hovin suhteet ovat läheisemmät, mutta täällä Etelä-Hollannissa, missä asuu etupäässä katolisia ja missä suuntaudutaan Belgiaan ja Ranskaan päin, ei Claus von Armsbergin ja kruununprinsessa Beatrixin avioliitto ole parantanut suhteitamme hoviin.

-Voin sanoa, että ainakin 70 prosenttia Roermondin seutujen asukkaista pahastui kovin tämän avioliiton vuoksi. Itse olen käsitykseni mukaan isänmaallinen hollantilainen, mutta vakaumukseltani tasavaltalainen. Kuningashuoneiden aika modernissa maailmassa on ohi. Lisäksi monarkia tulee tavattoman kalliiksi. Hollannilla ei yksinkertaisesti ole siihen varaa. Maan talous on kaikkea muuta kuin hyvässä kunnossa. Jaa, onhan kyllä kuninkaallisilla rahaa, mutta hovin rikkaudet eivät koidu kansan hyväksi. Rahat on sijoitettu suuriin kansainvälisiin pankkeihin ja teollisuusyrityksiin.

Hollannin kansa on tähän saakka ollut tunnettu rauhallisuudestaan ja kärsivällisyydestään. Sen sietämiskyky on ollut pitkä ja venyvä. Sanoisin, että rauhallinen aika on nyt kuitenkin lopussa. Mielenosoitukset ovat ajoittain saaneet kapinallisen luonteen. Nuoriso ja opiskelijat ovat taistelleet poliiseja vastaan, kesällä olivat kahakoissa mukana myös rakennustyöläiset. Hollannin tähänastiset hallitukset ovat pitäneet vain korkeimpien virkamiesten ja suurteollisuuden polta. Samaan aikaan ovat guldenit virranneet pois maastamme kansainvälisiin yrityksiin ja niiden tekemiseen tai lojuneet kansainvälisten pankkien tallelokerossa. Hollantiin on kuitenkin tuleva suurten muutosten aika ja toivon, että se koittaa pian. Tärkein toivomukseni on kuitenkin: ei koskaan enää sota, ei Hollantiin, ei millekään kansalle, ei kenellekään ihmiselle!